ЕЛЕМЕНТ 1
Задача 1.1.1. Преведете маркирания пасаж от текста.

Pl. Symp. 212c–213c

Алкивиад пристига внезапно на пира у Агатон, който празнува победата си на състезанието за трагедии. Всички наративни части в диалога са в непряка реч (ACI), тъй като разказвачът Аполодор предава разказа на друг човек (Аристодем).

καὶ ἐξαίφνης τὴν αὔλειον θύραν κρουομένην πολὺν ψόφον παρασχεῖν ὡς κωμαστῶν, καὶ αὐλητρίδος φωνὴν ἀκούειν. τὸν οὖν Ἀγάθωνα, παῖδες, φάναι, οὐ σκέψεσθε; καὶ ἐὰν μέν τις τῶν ἐπιτηδείων ᾖ, καλεῖτε· εἰ δὲ μή, λέγετε ὅτι οὐ πίνομεν ἀλλ᾽ ἀναπαυόμεθα ἤδη. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον Ἀλκιβιάδου τὴν φωνὴν ἀκούειν ἐν τῇ αὐλῇ σφόδρα μεθύοντος καὶ μέγα βοῶντος, ἐρωτῶντος ὅπου Ἀγάθων καὶ κελεύοντος ἄγειν παρ᾽ Ἀγάθωνα. ἄγειν οὖν αὐτὸν παρὰ σφᾶς τήν τε αὐλητρίδα ὑπολαβοῦσαν καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ἀκολούθων, καὶ ἐπιστῆναι ἐπὶ τὰς θύρας ἐστεφανωμένον αὐτὸν κιττοῦ τέ τινι στεφάνῳ δασεῖ καὶ ἴων, καὶ ταινίας ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πάνυ πολλάς, καὶ εἰπεῖν·

ἄνδρες, χαίρετε· μεθύοντα ἄνδρα πάνυ σφόδρα δέξεσθε συμπότην, ἢ ἀπίωμεν ἀναδήσαντες μόνον Ἀγάθωνα, ἐφ᾽ ᾧπερ ἤλθομεν; ἐγὼ γάρ τοι, φάναι, χθὲς μὲν οὐχ οἷός τ᾽ ἐγενόμην ἀφικέσθαι, νῦν δὲ ἥκω ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχων τὰς ταινίας, ἵνα ἀπὸ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς τὴν τοῦ σοφωτάτου καὶ καλλίστου κεφαλὴν, ἐὰν εἴπω οὕτωσὶ, ἀναδήσω. ἆρα καταγελάσεσθέ μου ὡς μεθύοντος; ἐγὼ δέ, κἂν ὑμεῖς γελᾶτε, ὅμως εὖ οἶδ᾽ ὅτι ἀληθῆ λέγω. ἀλλά μοι λέγετε αὐτόθεν, ἐπὶ ῥητοῖς εἰσίω ἢ μή; συμπίεσθε ἢ οὔ; πάντας οὖν ἀναθορυβῆσαι καὶ κελεύειν εἰσιέναι καὶ κατακλίνεσθαι, καὶ τὸν Ἀγάθωνα καλεῖν αὐτόν. καὶ τὸν ἰέναι ἀγόμενον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ περιαιρούμενον ἅμα τὰς ταινίας ὡς ἀναδήσοντα, ἐπίπροσθε τῶν ὀφθαλμῶν ἔχοντα οὐ κατιδεῖν τὸν Σωκράτη, ἀλλὰ καθίζεσθαι παρὰ τὸν Ἀγάθωνα ἐν μέσῳ Σωκράτους τε καὶ ἐκείνου· παραχωρῆσαι γὰρ τὸν Σωκράτη ὡς ἐκεῖνον κατιδεῖν. παρακαθεζόμενον δὲ αὐτὸν ἀσπάζεσθαί τε τὸν Ἀγάθωνα καὶ ἀναδεῖν.

εἰπεῖν οὖν τὸν Ἀγάθωνα Ὑπολύετε, παῖδες, Ἀλκιβιάδην, ἵνα ἐκ τρίτων κατακέηται.

πάνυ γε, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην· ἀλλὰ τίς ἡμῖν ὅδε τρίτος συμπότης;

καὶ ἅμα μεταστρεφόμενον αὐτὸν ὁρᾶν τὸν Σωκράτη, ἰδόντα δὲ ἀναπηδῆσαι καὶ εἰπεῖν ὦ Ἡράκλεις, τουτὶ τί ἦν; Σωκράτης οὗτος; ἐλλοχῶν αὖ με ἐνταῦθα κατέκεισο, ὥσπερ εἰώθεις ἐξαίφνης ἀναφαίνεσθαι ὅπου ἐγὼ ᾤμην ἥκιστά σε ἔσεσθαι. καὶ νῦν τί ἥκεις; καὶ τί αὖ ἐνταῦθα κατεκλίνης; ὡς οὐ παρὰ Ἀριστοφάνει οὐδὲ εἴ τις ἄλλος γελοῖος ἔστι τε καὶ βούλεται, ἀλλὰ διεμηχανήσω ὅπως παρὰ τῷ καλλίστῳ τῶν ἔνδον κατακείσῃ.

ЕЛЕМЕНТ 1
Задача 1.1.1. Превод на немаркираните части

И изведнъж на пътната врата се заблъска със страшен трясък, както изглеждаше, от някаква гуляйджийска компания, като се чуваше и гласът на една флейтистка.

– Я, момчета – каза Агатон, – няма ли да видите какво става! Ако е някой близък, поканете го; ако не е, кажете, че повече не пием, а спим вече.

Не мина много време и чухме на двора гласа на Алкивиад, здравата пиян, викаше силно, питаше де е Агатон, искаше да го заведат при Агатон. Разбира се, че го доведоха – бяха го прихванали флейтистката и някои от тия, дето бяха с него, той се спря на вратата, на главата с един богат венец от бръшлян и теменуги и с извънредно много повезки, и каза:

.....

.....

След това Агатон каза:

– Момчета, събуйте Алкивиад, за да възлегне при нас двамата.

– Отлично – каза Алкивиад, – само че кой е този сътрапезник?

Същевременно се обърна, видя Сократ и като го видя, скочи и рече:

– Херакле! Това пък какво беше! Сократ ли е това? Пак си ми устроил капан, като си седнал тук; както винаги внезапно се явяваш, където най-малко мисля, че ще бъдеш. И сега защо си тук? И защо си заел това място? Не си до Аристофан или при някой друг, който е или иска да бъде духовит, но си направил така,че да възлегнеш при най-красивия от всички тук!

(Прев. Г. Михайлов, 1982)

ЕЛЕМЕНТ 1
Задача 1.1.2. Отговорете на въпросите към текста.

1. Открийте в думите на Алкивиад конюнктивните форми в главно изречение и определете тяхната модалност.

2. Определете коя част от оригиналния текст съответства на превода „както изглеждаше, от някаква гуляйджийска компания“ и обяснете какво точно означава.

3. Кои старогръцки лексеми от симпотичния семантичен кръг отговарят на:

1) възлягам
2) пиян съм
3) увенчавам
4) повезка
5) флейтистка
6) сътрапезник

4. Какви елементи от обстановката, атмосферата и ритуализираното протичане на старогръцкия пир могат да се открият в текста?

5. За кое божество напомня поведението и видът на Алкивиад? Освен неговата поява, има ли в диалога други асоциации (ситуации, персонажи...) с това божество?

ЕЛЕМЕНТ 1
Задача 1.2.1. Преведете маркирания пасаж от текста.

Verg. Aen. 6.384–404
Еней и Сибилата стигат до р. Ахеронт.

1. Ergo iter inceptum peragunt fluvioque propinquant.
2. Navita quos iam inde ut Stygia prospexit ab unda
3. per tacitum nemus ire pedemque advertere ripae,
4. sic prior adgreditur dictis, atque increpat ultro:
5. **“Quisquis es, armatus qui nostra ad flumina tendis,**
6. **fare age, quid venias, iam istinc, et comprime gressum.**
7. **Umbrarum hic locus est, somni noctisque soporae;**
8. **corpora viva nefas Stygia vectare carina.**
9. **Nec vero Alciden me sum laetatus euntem**
10. **accepisse lacu, nec Thesea Pirithoumque,**
11. **dis quamquam geniti atque invicti viribus essent.**
12. **Tartareum ille manu custodem in vincla petivit,**
13. **ipsius a solio regis, traxitque trementem;**
14. **hi dominam Ditis thalamo deducere adorti.”**
15. Quae contra breviter fata est Amphrysia vates:
16. “Nullae hic insidiae tales; absiste moveri;
17. nec vim tela ferunt; licet ingens ianitor antro
18. aeternum latrans exsanguis terreat umbras,
19. casta licet patrui servet Proserpina limen.
20. Troius Aeneas, pietate insignis et armis,
21. ad genitorem imas Erebi descendit ad umbras.“
22. Si te nulla movet tantae pietatis imago,
23. at ramum hunc” (aperit ramum, qui veste latebat)
24. “agnoscas.” Tumida ex ira tum corda residunt.

ЕЛЕМЕНТ 1
Задача 1.2.1. Превод на немаркираните части

По-натам пътя така до самата река извървяват.
Щом отдалеч от стигийски вълни забеляза лодкарят,
че през безмълвния лес към брега са обърнали стъпки,
към пришълците той пръв се обръща така с ругатните:

.....
.....

Но на това отговори накратко амфризката жрица:
„Ние не крием подобни кроежи, недей се тревожи.
Не за насилие носим меч. Нека навеки си лае
страшният страж в пещерата, да плаши безкръвните сенки
и Прозерпина да пази в невинност на чичо си прага.
Заедно с мене Еней, благочестният доблестен тевкър,
Слиза при своя баща при подземните сенки на Ереб.
Но ако ти от подобна синовност съвсем се не трогваш,
клонката ти ще познаеш!“ – И клонката вади, която
беше под дрехата скрила. В миг стихва гневът на сърцето.

(Прев. Г. Батаклиев, 1980)

ЕЛЕМЕНТ 1
Задача 1.2.2. Отговорете на въпросите към текста.

1. Обяснете неназованите пряко митологични персонажи и реалии:

p. 1 navita
p. 9 Alcides
p. 12 Tartareus custos; p.17 ingens ianitor
p. 21 genitor
p. 23 ramus

2. Обяснете синтактично следните аблативни форми:

p. 8 carina
p. 10 lacu и p. 17 antro
p. 11 dis
p. 11 viribus

3. Каква стилистична фигура е използвана на p. 13?

4. Как е характеризиран Еней в откъса – пряко чрез думите на Сибилата и косвено чрез думите на Харон? Какво значение за изграждане на образа му, чрез съпоставяне и контраст, има споменаването на митологични герои на p. 9–14?

5. Кой е основният литературен образец, вдъхновил Вергилий за разказа в Книга VI? Кои са най-важните разлики?

ЕЛЕМЕНТ 2 *Изберете задача 2.1. или задача 2.2.*

Задача 2.2. Анализ на вторичен текст, свързан с антична проблематика

Schmitzer, U. Das Abendland braucht keinen Vater mehr: Vergils Aeneis auf dem Weg in die Vergessenheit. – In: Assmann, A., M. C. Frank (Hg.). Vergessene Texte der Weltliteratur. Konstanz 2004, 259–286.

Откъс от заключителната част на статията на Улрих Шмицер „Западът вече не се нуждае от баща – „Енеида“ на Вергилий по пътя към забравата“

На първо време фактът, че „Енеида“ от самото начало се причислява към школските текстове, проправя пътя към обстойно познаване на текста сред широки кръгове. Ситуацията става опасна в IV в., когато християнството вече е определяща политическа и културна сила и трябва да дефинира собствен литературен канон. Лактанций и Августин критикуват Вергилий, но това не засяга устойчивостта на образователната традиция. Освен това Вергилий се сдобива с нова функция на носител на спасителното учение, например в новата интерпретация на Четвъртата еклога: момчето, което Вергилий възпява, е всъщност малкият Исус, и така поетът става *anima naturaliter Christiana*. Това, че „Енеида“ устоява на тази критична фаза и не потъва в забрава като други антични текстове, се дължи в голяма степен на тази преоценка, вървяща ръка за ръка с ясния идеологически и политически континуитет, в чиито рамки *Imperium Romanum* е продължен от Свещената римска империя.

Тук няма място дори бегло да скицираме по-нататъшната рецепция на Вергилий. Следва да се споменат коментарите на Донат и най-вече на Сервий, както и алегоричните тълкувания на Фулгенций, които са определящи за следантичното разбиране на Вергилий; средновековната *aetas Vergiliana*; ролята на основен учебен текст далеч напред в Новото време; по-нататък легендите, които се носят около автора, например изкарват го магьосник; значението му за Данте, за неолатинския епос и за епоса на народните езици; рецепцията в живописта и пр., и пр.

Решаващата цезура в историята на Вергилиевата слава идва с класицизма на късния XVIII в. Тогава „Енеида“ отстъпва по престиж далеч зад „Илиада“ и „Одисея“. Омаловажаването ѝ отначало не засяга познаването на текста поради мястото, което Хумболтовата образователна реформа все така отдава на латинския. Изследването на Вергилий обаче, както и латинистиката въобще, е в отбранителна позиция. Едва в началото на XX в. учени като Едуард Норден и преди всичко Рихард Хайнце (1915) поставят основите на уместна и точна оценка. Но почитта към Омир си остава недостижима.

Важна дата за рецепцията на Вергилий са чествания на 2000-та му годишнина през 1930 г., когато Италия на Мусолини въвлича и него в узурпирането на римската традиция като легитимация на фашистката държава. Скоро ще стане ясно, че тази нова връхна точка на Вергилиевата слава вече носи в себе си кълновете на упадъка, именно защото тук поетът е обвързан с един антимодерен, авторитарен режим. В Германия по това време Теодор Хекер създава една книга с често цитираното заглавие „Вергилий – баща на Запада“ (1931), в която изрично се дистанцира от „чисто филологическо-естетическото разбиране на Вергилий“. Поетът отново е *anima naturaliter Christiana*. В неговите личност и дело е въплътена западната християнска традиция.

Наистина, в 1944 г. в есето си „What is a Classic“ Т. С. Елиът определя Вергилий като единствения истински класик в световната литература, отвъд националните ограничения, но в 1999 г. Вернер Зуербаум констатира: рецепцията на Вергилий изглежда свършва. Извън все така бурно развиващата се интернационална наука Вергилий вече почти го няма, „Енеида“ е заплашена от забрава. Причината за това може би е именно в предишната ѝ слава. Освен това изследването на Ричард Томас (2001) показва как от самото начало в рецептивния процес се очертава тази тясна линия, която поставя текста в августовското, поддържащо режима разбиране. Намесата на Август, която спасява „Енеида“ от изгаряне, наистина събужда впечатлението, че тя е „Енеидата“ на Август. Това недоразумение дълго време стимулира влиянието ѝ, но в последния половин век се превръща в заплаха. Както Еней носи баща си Анхиз, така и Вергилий носи на гърба си това бреме на естествената асоциация с един затворен, консервативно-християнско-монархически светоглед. Такова генерално подозрение събужда парицидални фантазии и внушава, че е узряло времето за метафоричното убийство на бащата – изключването му от канона.

1) Защо за разлика от много други антични автори през Средновековието Вергилий продължава да се чете и познава?

2) Защо Данте избира Вергилий за свой водач в „Ад“ и каква е неговата роля? (Ср. откъса от Трета песен, прев. К. Величков, 1906.)

„А ти, кой жив дошъл си в тез проходи,
на мъртвите махни се от редът;
не може тука жив човек да броди.“

Като видя, че аз стоя: „Друг път
е ваший, каза, друга лодка вази
отдругаде ще пренесе отвъд.“

„Напразно не гневи се, старче, нази,
че виждаш тука в тоз печален край
– каза поета, – волята такваз е

на онзи, който може, що желай.“
Веднага страшния лодкар утихна
и нищо повече не щя да знай.

3) Какви са причините за обрата и подценяването на Вергилий в XVIII – XIX в. в Германия?

4) Защо Вергилий е на почит в Италия на Мусолини? Каква роля му се възлага от консервативни или модерни автори около Втората световна война?

5) Какви според автора са причините за заглъхващата рецепция на „Енеида“ в днешните условия? Какво (и според вас) в съвременните европейски общества, в съвременната чувствителност, ни отчуждава от Вергилий и подтиква към неговото „метафорично отцеубийство“?

ЕЛЕМЕНТ 2 *Изберете задача 2.1. или задача 2.2.*

Задача 2.1. Интерпретация на визуално съдържание с помощта на насочващи въпроси

Анселм Фойербах показва мащабното си платно „Пирът на Платон“ през 1869 г. на международно изложение в Мюнхен. Критиката реагира много негативно, особено към студената цветова гама. Няколко години по-късно художникът представя втора, цветово и декоративно по-пищна версия на картината, която смята за делото на живота си. Въпреки визуалните промени концепцията и композицията са принципно същите.

С помощта на въпросите създайте кратък коментарен текст **към първата версия**.

1) До каква степен картината може да се разглежда като илюстрация към прочутата сцена от диалога на Платон? Постигната ли е историческа достоверност? Има ли съответствие в разположението на симпотичното пространство, обстановката, приблизителния брой и облеклото на пируващите (повечето от които могат да се идентифицират само хипотетично)?

2) Как изглежда Алкивиад и групата с него? Доколко отговаря тази група на описаното в текста на Платон?

3) Как е посрещнат Алкивиад от пируващите? Кой персонаж е поставен в центъра на композицията? Как изглежда и какво излъчва? Прилича ли на литературния си прототип?

4) Какво прави и какво означава позата на Сократ, който седи с гръб към вратата в дясната част на платното?

5) Ако разделим композицията на две части, какво настроение и каква цветова гама преобладава в тях? Какво символизират?

6) Към коя от главните фигури е възможно да има предпочитание (и да се идентифицира с нея) авторът на картината?

7) Коя версия ви допада повече и защо?